

16.9.2022

Utsjoen kunta
PL 41
99981 Utsjoki

LAUSUNTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo.okm@gov.fi

Utsjoen kunnan lausunto: Hallituksen esitys laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/21868/2022

Suomen ja EU:n pohjoisin kunta Utsjoki kiittää mahdollisuudesta lausua suunnitellusta alueellisen opintolainakokeilun käynnistämisestä. Utsjoen kunta kannattaa kokeilun käynnistämistä HAMA-työryhmän esittämällä tavalla Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Utsjoki Norjan rajakuntana on esittänyt erilaisia aluepoliittisia toimia rajakuntiin jo yli 50 vuoden ajan ns Norjan mallin pohjalta myös Suomessa. Liian moni koulutettu osaaja työllistyy Utsjoelta Norjan puolelle, kun Suomessa ei ole tarjota juuri minkäänlaisia kannustimia verrattuna Norjaan.

Utsjoen kunta esittääkin mukaanpääsyä kokeilukuntien joukkoon, jotta mukana olisi edes yksi saamelaisalueen kunta.

Utsjoki on erittäin voimakkaan rakennemuutoksen kourissa. Syynä 100 vuoteen pahimpaan kriisiin on Tenon lohen kalastuskielto, joka jatkui nyt toista kesää lohikantojen romahdettua. Tästä on seurannut Utsjoen talousalueelle peräti 10 milj euron menetykset (Luken tutkimustieto). Lisäksi koronan aiheuttamien lähes kahden vuoden Suomen ja Norjan rajasulkujen vaikutukset jättivät ison loven alueen yritysten liiketoimintaan, koska yritysten liikevaihdosta 70-95% muodostuu rajakaupasta.

Samaan aikaan Utsjoella on vakava työvoimapula osaavista työntekijöistä kaikilla aloilla: sote, matkailuala, sivistystoimi ja rakennusala kärsivät merkittävimmin työvoimapulasta. Äkillinen rakennemuutos on korostanut tarvetta keinoihin, joilla voimme kehittää elinvoimaamme. Osaavan työvoiman saatavuus ja pysyvyys on keskeinen haaste. Sen

lisäksi, että Utsjoki kilpailee osaavasta työvoimasta muun Lapin kanssa, on meillä aivan erityinen haaste Norjan raja. Pohjois-Norja kuuluu Utsjoen asiointi- ja työssäkäyntialueeseen. Norjan paremman palkkatason ja aluepoliittisten tukien vuoksi menetämme osaavaa työvoimaa kaiken aikaa rajan toiselle puolelle. Tämä tekee Utsjoen haasteista erityisen poikkeavan pilottiin valittuihin muihin kuntiin nähden.

Pilottiin päästessään Utsjoen kunta saisi kokeilusta sen onnistuessa tukea osaamisen pysyvyyteen alueella. Tämä puolestaan tukisi alueen kauaskantoisempaa kehittämistä uuteen kukoistukseen Tenon lohikadon aiheuttaman äkillisen rakennemuutoksen edessä.

Lisäksi Utsjoella on lisähaaste houkuttaa kuntaan saamenkielisiä koulutettuja paluumuuttajia, jotta voimme huolehtia lakisääteisistä tehtävistä sivistystoimessa kolmen kyläkeskuksen uusissa kouluissa. Saamen kielilaki edellyttää opetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämistä saameksi. Kunta tarvitsee houkuttimia nuorille palata kotiseudulle töihin opintojen jälkeen.

Sama huoli on saamenkielisten sote-palveluiden lakisääteisestä tarjonnasta järjestämisvastuu siirtyessä Lapin hyvinvointialueelle, kun saamenkielistä sote-ammattilaisista on huutava pula.

Utsjoen kunta täyttää kokeilukunnille asetetut kriteerit. Uskomme että opintolainahyvitys houkuttelisi kuntaan nuoria paluumuuttajia turvaamaan kunnan lakisääteisiä tehtäviä ja kasvattamaan kunnan elinvoimaa. Lisäksi kokeilun kannalta olisi tärkeää, että mukana olisi edes yksi saamelaisalueen kaksikielinen kunta. Utsjoki on Suomen ainoa saamelaisemmistöinen kunta.

Utsjoella 16.9.2022

Taina Pieski
Kunnanjohtaja

